

GRAĐANSKI

Kuća Glembajevih

Piše: Daliborka Uljarević

Hoćete li nazad u mrak Glembajevih ili znate da vrijedite više? Vaš izbor...

Sjajna stvar ranijeg obrazovnog sistema, bila je i obavezna školska lektira koja je obimom i širinom mnoge iritirala, ali ako ste iz malog mjesta u kojem kiše padaju dva godišnja doba, postajala je prijatni bijeg u različite svjetove i dimenzije.

Gledajući iz ugla kućne biblioteke skorašnje događaje koji su obilježili 2010, a značajno će uticati i na 2011, pogled se zaustavlja na **Krležinu** "Gospodu Glembajeve".

Ta snažna i višeslojna psihološko-socijalna drama, ako se ne varam, nikad nije bila izvođena na pozorišnim daskama u Crnoj Gori. Što pozorište propušta, naša stvarnost kreativno nadoknađuje, tako da je živimo sada u svoj njenoj punoći, složenosti i težini. Sve se kod Glembajevih dešava u jednoj noći, u nekoliko sitnih sati, u kojima se surovo demaskira sjaj i bijeda naizgled prestižne bankarske familije. I ništa poslije te noći nije bilo isto. Ni za njih, a vjerovatno ni za javnost koja ih je budno pratila. Ta je noć pokazala sav privid, laž i otuđenost materijalno bogatih i društveno moćnih, a u ljudskom smislu odavno posrnulih, siromašnih i slabih.

U jednoj noći ovdje, u vakumu između odlaska najdugovječnijeg balkanskog političara **Mila Đukanovića** koji je abdicirao u korist svog nasljednika **Igora Lukšića**, u Budvi, uslijedila su filmska hapšenja. I ništa poslije te noći neće biti isto u našoj do juče složnoj, sveprisutnoj i suvereno vladajućoj familiji Glembajevih.

Kako će se naši Glembajevi dalje međusobno nadgornjavati, u odsutnoj noći koja će još trajati i u kojoj se samo zna da neće svi dočekati kraj ove troćinke, je predmet omiljenih predviđanja, iako je jasno da nema brzog raspleta. Zato je pomalo neukusno uzimati već tantijeme boračkog staža i herojske lovorike na račun jedne bitke koja jeste važna, ali ne i presudna.

Važna je jer je pokazala mjeru zarobljenosti institucija, čiji su autoriteti sistemski uništeni, a koje tek na znak političko-interesnog lobija djeluju u skladu sa svojim zakonskim ovlašćenjima, a na žalost najmanje je rezultat pregnuća onih koji su inicijalno ukazivali na problem.

Presudna će biti ona bitka koja će se izvesti van kontrole, naređenja ili želje naših Glembajevih. U njenoj pripremi dragocjen je svaki čovjek i nijedan pojedinačni građanski napor ne smije biti potcijenjen. Upravu tu imamo ozbiljan izazov nepostojanja kredibilne alternativne političke formacije koja bi iskočila kvalitetom iz blata u koju su Crnu Goru doveli svi naši Glembajevi. Ona se gradi promjenom metodologije i diskursa javnih tema, artikulacijom postojeće iako rijetke građanske hrabrosti u novu pokretačku opciju.

Dok traju prelamanja u kući naših Glembajevih, mora se mijenjati pristup od dosadašnjeg bombaškog u sistemski. Ovaj drugi zahtijeva mnogo znanja, rada, posvećenosti, uz mogućnost da plodove vašeg pregnuća u nekom obliku iskoriste drugi. Prvi je prijemčiv, donosi instant slavu ali održivi učinci su upitni.

Problem naših političkih i mnogih drugih elita, jeste taj (ne)svjesni odabir prvog puta kojim se lakše ide, a koji nas samo vrti u impotentnom krugu.

Ili, da to prevedemo na blisko regionalno iskustvo. Opoziciono djelovanje u Srbiji, obilježio je **Vuk Drašković**, predsjednik Srpskog pokreta obnove. Nazivan je kraljem trgova, njegovo oratorsko umijeće i harizma su talasali Srbiju iako nije nudio viziju modernog i praktično drugačijeg od onog čemu se strasno ideološki protivio. Deceniju kasnije, on je u srpskoj politici marginalizovana figura, njegove zasluge u borbi protiv **Miloševića** su skoro zaboravljene, a uz ime mu se vezuje sitni politički profit koji ubira učešćem i u sadašnjoj srpskoj vladi.

Istovremeno, priča **Zorana Đinđića**, predsjednika Demokratske stranke, je s mukom stizala do glasača, nije nosila pitkost kao ključ uspjeha. Ona je simbolički Srbiju usmjeravala ka modernizaciji i pokušaju izlaska iz zatvora palanke i palanačke svijesti, pa je stoga bila teška i tražila je hrabre ljude. Taj brižljivo građeni put je dobio šansu kada je Đinđić postao premijer Srbije ali je brzo blokiran ubistvom čovjeka za kojeg autori tvrde da je čovjek decenije u Srbiji. Na Đinđićevoj sahrani je vjerovatno bilo više ljudi nego što je ikad glasalo za njegovu ideju Srbije. Svojom borbom on je iskoračio iz mulja i za tu hrabrost i viziju platio strašnu cijenu.

A ima li danas u Crnoj Gori vizije koja se suprotstavlja mulju koji živimo i ne znajući koliko smo se na njega svikli? Ima li političke stranke ili ličnosti koja nam sugeriše kako da napravimo izbor koji Crnu Goru može da učini modernom državom? Da li su naši Glembajevi uništili svaku iskru novog napora ili smo mi sami nedovoljno hrabri da pokušamo, ili važi i drugo?

Glembajevе na scenu beogradskog Ateljea 212 trenutno postavlja **Jagoš Marković**, čiji intervju u nedjeljnoj "Politici" može biti sažetak propuštene lektire ovdašnjim umjetnicima nespremima da se bave sobom i društvom u kojem žive, a još manje da iskažu svoj stav ili da on bude kritički intoniran. Jer i oni, kao i pomodno nezainteresovani studenti za politička zbivanja, i mnoge druge čekalice, treba da budu među katalizatorima nastupajućih previranja i promjena. Onih promjena koje se neće zadovoljiti zamjenom figura u kartelu. Različiti subjekti treba da koriste sebi raspoložive sadržaje u zajedničkom cilju: ozdravljenju društva koje je zaboravilo na kategorije tolerancije, suosjećanja, ljubavi, ljepote i znanja. Bez vjere da te kategorije postoje, da moraju biti dio našeg građanskog i ličnog identiteta, kroz život se može proći i bez svijesti o sopstvenim potencijalima ili istinskom naporu da se taj potencijal ostvari. Hoćete li nazad u mrak Glembajevih ili znate da vrijedite više? Vaš izbor...

Autorka je izvršna direktorka Centra za građansko obrazovanje (CGO).